

Zofia Migus

Wizja człowieka w doktrynach nowych ruchów religijnych

Folia Philosophica 17, 157-167

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Współczesny świat przeżywa kryzys wartości. Dotychczasowe wzorce kulturowe, systemy religijne i etyczne wydają się nie przystawać do rzeczywistości, nie spełniają potrzeb człowieka końca XX wieku. Społeczeństwo maszynocentryczne, pędzące do wszechobecnego sukcesu, którego miarą są stanowiska i pomnażanie dóbr materialnych, alienuje jednostkę i doprowadza ją do stanu permanentnego zagubienia i sfrustrowania. Stwarza to możliwość propagowania nowych ruchów religijnych, światopoglądów i ideologii, takich jak ruchy ekofilozoficzne i ekologiczne, New Age, ruchy prouniwersalistyczne.

Wątki filozoficzne w doktrynach nowo powstałych ruchów religijnych tworzą systemy synkretyczne, nawet jeśli świadomie przyznają się do konkretnej tradycji religijnej, np. chrześcijaństwa, islamu, hinduizmu. Interesujący wydaje się fakt dostosowania osiągnięć współczesnej nauki do treści zawartych w doktrynach stanowiących reinterpretację tradycyjnego pojmowania pism świętych.

W tekście tym zamierzam odpowiedzieć na pytanie: Jak interpretowane są główne problemy antropologiczne w doktrynach dwóch współczesnych chrześcijańskich ruchów religijnych? Będą to Międzynarodowa Szkoła Złotego Różokrzyża Lectorium Rosicrucianum i Kościół Zjednoczeniowy. Ruchy te wywodzą się z dwóch kręgów kulturowych: z Europy i Azji (Korea), oba reformują tradycyjną wykładnię dogmatyczną obecną w doktrynach chrześcijańskich; głoszą, że dostosowały swe doktryny do aktualnych zdobyczy nauki, wskazując na podstawowe wartości konieczne do odbudowy moralnej ludzi końca drugiego milenium. Te deklaracje i obietnice mogą budzić – i budzą – poważne wątpliwości. Krytyczna analiza przedstawionych doktryn wymagałaby kompetencji teologicznych. Zadanie analizy i krytyki treści objawień i tez doktrynalnych wykracza poza ramy tego artykułu. Stawiam tu sobie cele głównie informacyjno-porównawcze.

ZOFIA MIGUS

Wizja człowieka w doktrynach nowych ruchów religijnych

Rys historyczny i główne pisma

Międzynarodowa Szkoła Różokrzyża Lectorium Rosicrucianum nazywana bywa szkołą neognostyczną lub nowoczesną gnozą. Terminem „gnoza” zazwyczaj określa się prądy religijno-filozoficzne powstałe w I–IV wieku n.e. w pierwotnym chrześcijaństwie (np. eseneńczycy, manichejczycy). Często również za gnostyckie uważa się Bractwa Katarów, średniowiecznych różokrzyżowców, a także Bractwo Świętego Graala. Wszystkie te szkoły łączy tzw. Nauka Powszechna, rodzaj energii, siły boskiej, przybliżającej ludziom Boską prawdę, mądrość i miłość, powodującej odradzanie się braterstw w momentach dziejowo ważnych (średnio co 700 lat). Lectorium Rosicrucianum jest więc spadkobierczynią poprzedzających ją szkół duchowych.

Międzynarodową Szkołę Różokrzyża założyły trzy osoby: Jan van Rijckenborgh, Catharose de Petri i Z. W. Leene w 1924 roku w Holandii. W Polsce została zarejestrowana w 1986 roku, chociaż można mówić o wcześniejszych nieformalnych kontaktach, datujących się już od lat sześćdziesiątych. Szkoła rozwija się szybko i obecnie jej ośrodki znajdują się na całym świecie¹.

Z punktu widzenia nauki doktrynę Lectorium należałoby traktować jako synkretyczną, gdyż odwołuje się ona do *Pisma Świętego*, apokryfów, pism eseneńczyków, *Tao-te-king*, *Bhagavadgity* i wielu innych. Braterstwo Różokrzyżowców traktuje treści zawarte w tych księgach jako tę samą Wiedzę Powszechną, przedstawianą w różnych epokach, w różnych okolicznościach dziejowych w sposób zrozumiały dla współczesnych jej ludzi. Pisma święte nie są samą wiedzą, ale raczej jej przejawem, gdyż Nauka Powszechna utożsamiana jest z energią, Boską siłą, której świadectwem mogą być także budowle, obrazy, rzeźby sakralne. Szkoła opiera się również na własnych pismach autorstwa głównie założycieli, które są tłumaczone na wiele języków (np. *Elementarna filozofia nowoczesnego Różokrzyża*, *Transfiguracja*, *Ścieżka Różokrzyża w naszych czasach*, *Powszechna Gnoza*), a także na wydawanych czasopiśmie. W Polsce ukazuje się miesięcznik „Pentagram”.

Kościół Zjednoczeniowy lub Ruch Zjednoczeniowy, czyli Ruch pod wezwaniem Ducha Świętego dla Zjednoczenia Chrześcijaństwa Światowego – to jeden z nowo zarejestrowanych związków wyznaniowych.

Założycielem Ruchu jest Koreańczyk Sun Myung Moon. W wieku szesnastu lat, w drugi dzień Świąt Wielkanocy 1936 roku, miał on objawienie Boże od Jezusa. Jezus polecił mu kontynuowanie działalności przez niego samego prowadzonej. Sun Myung Moon zapewnia, iż doznawał regularnych objawień – przeżyć mistycznych (wizji, modlitw, duchowego zmagania). Trwało to dziewięć lat. Na tej podstawie powstał system światopoglądowy Kościoła Zjednoczeniowego. Równoległe przebiegała też świecka edukacja Sun Myung Moona – skończył inżynierię elektryczną w Tokio. W 1945 roku wrócił do podzielonej już wówczas Korei. Postanowił rozpocząć

¹ Informacje przytaczane na podstawie wywiadu z A. Muszyńskim. Zapis wywiadu w zbiorach autora.

swą misję nie w Korei Południowej, ale właśnie w okupowanej przez Związek Radziecki Korei Północnej. Jego działalność zakończyła się bardzo boleśnie: został aresztowany, był torturowany, więziony, aby wreszcie trafić do łagru. Po trzech latach ciężkiej, wyniszczającej pracy uwolniły go wojska amerykańskie. Dalszą misję kontynuował już na terenie Korei Południowej, gdzie w 1954 roku w Seulu założył Ruch Zjednoczeniowy. Ruch ten od początku był skierowany do ludzi młodych, poszukujących, jeszcze nie podzielonych przez nienawiść religijną czy wojenną. W 1958 roku Sun Myung Moon wysłał pierwszych misjonarzy do Japonii, a następnie na cały świat. Korea Południowa wyniszczona po wojnie nie była dobrym terenem do jednoczenia chrześcijaństwa. Od lat sześćdziesiątych misjonarze Ruchu pojawili się w Stanach Zjednoczonych i Europie, a obecnie w prawie wszystkich krajach świata znajdują się jego ośrodki. Sam założyciel Ruchu rozpoczął mozolną wędrówkę po świecie, zakładając ośrodki i zdobywając popularność i zaufanie. Sun Myung Moon jest żonaty i ma dwanaścioro dzieci, które kontynuują jego misję. W 1974 roku Ruch trafił do Polski za pośrednictwem Janusza Mazura. Przez około 16 lat działalność misyjna była prowadzona w podziemiu, dopiero w styczniu 1990 roku nastąpiła oficjalna rejestracja. Janusz Mazur pełni funkcję Reprezentanta Narodowego Ruchu².

System zebrany w formie książki powstał już w 1954 roku. Podyktowane przez Moona *Zasady* spisali jego pierwsi uczniowie, wśród których znalazło się wielu profesorów wyższych uczelni. Tytuł pracy *Zasady* można rozumieć i tłumaczyć na dwa sposoby. Po pierwsze, jest to zbiór zasad, praw Bożych. Po drugie, jest to rodzaj Konstytucji Bożej, *Zasady* jednoczącej, tworzącej rodzaj podstawy wszelkich rozważań. Praca składa się z trzech części. Pierwsza część to *Świat Idealny – Zasady Stworzenia*. Druga mówi o upadku człowieka i jego historii, trzecia opisuje proces zbawienia. Ruch ten nie traktuje *Biblii* ani *Zasad* jako ksiąg świętych. Uważa się bowiem, iż święty jest tylko Bóg. Zarówno *Stary Testament*, jak i *Nowy Testament* czy *Zasady* – to jedynie Drogi do Boga.

Człowiek wobec świata

Zgodnie z filozofią Lectorium Rosicrucianum istnieją dwa łądy natury: łąd boski i łąd dialektyczny (łąd z konieczności), w którym panują prawa przeciwieństw. Jest to świat, w którym żyjemy. Nasz świat (dialektyczny) składa się z części widzialnej i części niewidzialnej (sfery odbić albo świata umarłych). Dobro i zło istnieją w świecie dialektycznym jako dwa skrajne bieguny tego samego łądu natury. Jest to jedna kategoria, która raz jest dobra, raz – zła. W sferze odbić zagnieździły się z powodu łamania praw naszego świata moce, które kierują ludźmi w świecie widzialnym. Są nimi hierarchie, rządzące religiami naturalnymi i wszystkimi ludź-

² Informacje na podstawie wywiadu z J. M a z u r e m. Zapis wywiadu w zbiorach autora.

mi. Świat, w którym żyjemy, nie był zaplanowany, został później stworzony, aby człowiek mógł się w nim objawić i można było wykonać plan ratunkowy – dać szansę powrotu wszystkim ludziom według zasady, iż „Bóg nie porzuca dzieła swych rąk”. Plan ratunkowy mógł być przeprowadzony dzięki Powszechnemu Łańcuchowi Bra-terstw, który przekazuje Wiedzę Powszechną. Plan ten zostanie opisany w dalszej części artykułu.

Doktryna Kościoła Zjednoczeniowego przyjmuje w odróżnieniu od Szkoły Różokrzyża, iż świat został stworzony przez Boga w celu realizacji jego ideału miłości. Bóg jest niewidzialnym podmiotem wszelkich obiektów stworzonych, które odzwierciedlają jego dwoiste przymioty (*Sung Sang* i *Hyung Sang*). *Sung Sang* – to niewidzialna wewnętrzna natura bytu, jego charakter wewnętrzny, np. w atomach właściwości fizykochemiczne, u zwierząt – instynkt, a u człowieka – umysł. *Hyung Sang* stanowi materialną stronę bytu, czyli formę zewnętrzną, materialną – ciało, materię, strukturę³. Wszystkie byty posiadają również tzw. plusowość i minusowość, od rośliny po człowieka interpretowane jako męskość i żeńskość. Atrybuty plusowości i minusowości mają odpowiednio *Hyung Sang* i *Sun Sang* każdego bytu⁴.

Wszystkie rzeczy, jako byty stworzone (np. zwierzęta, rośliny, atomy), odzwierciedlają Boga symbolicznie (symboliczne rzeczywiste obiekty Boga). Człowiek natomiast został stworzony jako rzeczywisty obraz Boga i zawiera w sobie mikrokosmos całego kosmosu.

Człowiek w doktrynie Kościoła Zjednoczeniowego – połączenie nieśmiertelnej osoby duchowej (*Sung Sang*) i śmiertelnej osoby fizycznej (*Hyung Sang*) – zajmuje uprzywilejowane miejsce w przyrodzie jako jej władca i ośrodek harmonii Stworzenia. Ma on pięć zmysłów fizycznych i pięć zmysłów duchowych, które jednak uległy stopniowi z powodu upadku Adama i Ewy. Dlatego zazwyczaj nie potrafimy postrzegać świata duchowego. Każda jednostka jest niepowtarzalna, pojawia się na świecie tylko raz, chociaż jej osoba duchowa może po śmierci ciała egzystować wiele miliardów lat.

W ludzkim *Sung Sangu*, czyli w umyśle, plusowość i minusowość zawierają się w uczuciach, intelekcie i woli. Uczuciowość radosna – to plusowość, a sentymentalność i spokój – to cechy uczuciowości ujemnej. Odpowiednio intelekt aktywny związany jest z plusem, a bierny – z minusem. Natomiast woła dodatnia pobudza do działania, a ujemna prowadzi do bierności. Ciało człowieka (*Hyung Sang*) jest również dwuaspektowe – części wypukłe opisujemy jako dodatnie, a wklęsłe – jako ujemne⁵.

W doktrynie Lectorium Rosicrucianum znajdujemy wpływy wschodniego pojmowania człowieka: rozbudowaną koncepcję duszy i teorię reinkarnacji. Każdy człowiek jest osobowością niepowtarzalną, jednorazową, zamieszkującą podlegającą reinkarnacji (kołu narodzin i śmierci) mikrokosmos. Mikrokosmos ma szansę wyzwo-

³ *Zarys Zasady. Poziom 4*. Kraków 1992, s. 2–4.

⁴ *Ibidem*, s. 5–7.

⁵ *Ibidem*, s. 7–8.

lenia przez daną osobowość – osobowość musi się poświęcić („ja muszę maleć, aby ten Inny mógł rosnąć”). Jeśli osobowość nie spełni zadania życiowego, tzn. wyzwolenia, mikrokosmos ma kolejną szansę i adoptuje całkiem nową osobowość (osobowość jest niepowtarzalna, czyli żyje tylko raz). Mikrokosmos jest Boskim tworem, który wskutek złamania Boskich praw kosmosu upadł w materię i dzisiaj jest zdegenerowany. Człowiek nie może się inkarnować w zwierzę, gdyż jego królestwo jest inne od królestw zwierząt, roślin i minerałów. Rządzą tym żelazne prawa narodzin i śmierci – prawo karmy (prawo uczynków determinujących ilość wcieleń i jakość życia). Może ono jednak zostać pokrzyżowane przez prawo odkupienia, łaski, związane z kroczeniem ścieżką, jaką proponuje Szkoła. Po wyzwoleniu się z koła narodzin i śmierci mikrokosmos zostaje odrestaurowany, nabiera pierwotnych cech i zaczyna wracać do innego, Boskiego ładu natury. Gdy natomiast jego wyzwolenie nie nastąpi, mikrokosmos (twór, który zamieszkują kolejne osobowości) udaje się do sfery odbić, aby przyjąć następną osobowość⁶.

Mikrokosmos – to kulisty twór życiowy o dziewięciorakiej strukturze. Strukturę tę dzielimy na trzy główne części: ducha, duszę i ciało.

Postać cielesną człowieka można pojmować na trzy sposoby: ciało mentalne (zdolność myślenia) – mające ognisko w głowie, ciało pożądań (zwane ciałem astralnym lub polem oddechu) – ognisko w sercu, i ciało materialne wraz ze swym duplikatem (sobowtorem eterycznym), którego ognisko znajduje się w miednicy.

Dusza również ma trzy odmiany: duszę rozumną (krew mentalną), łączącą ducha z ciałem mentalnym, duszę odczuć (krew astralną), łączącą ducha z ciałem pożądań, i duszę świadomości (krew materialną), łączącą ducha z ciałem materialno-astralnym.

Dusza rozumna – to duch boski, duch życiowy i duch ludzki, które działają odpowiednio w trzech duszach i trzech ciałach⁷.

Mikrokosmos zamieszkują niepowtarzalne osobowości.

Upadek człowieka

W doktrynie Lectorium Rosicrucianum pierwotnego człowieka, pojmowanego jako mikrokosmos, zawierającego trzy jądra (dusze) można porównać do atomu. Dwa jądra krążyły wokół siebie z dużą prędkością, trzecie opisywało okrąg wokół dwóch pierwszych. Dzięki specjalnym wyższym mocom pierwotny człowiek współpracował harmonijnie z kosmosem (systemami słonecznymi, planetami). Takie życie było pozbawione cierpień, a pełne miłości, mądrości, potęgi i sprawiedliwości⁸. Upadek

⁶ Informacje przytaczane na podstawie wywiadu z A. Muszyńskim. Zapis wywiadu w zbiorach autora.

⁷ J. van Rijckenborgh: *Elementarna filozofia nowoczesnego Różokrzyża*. Warszawa 1989, s. 99-100.

⁸ *Podbój atomu*. „Pentagram. Lectorium Rosicrucianum” 1990, nr 2, s. 16-17.

ludzi jako mikrokosmosów, czyli katastrofa, była wynikiem kumulacji siły Boskiej przez niektóre mikrokosmosy – egocentryczne wykorzystywanie siły „do siebie” zamiast „od siebie”. Nastąpił kataklizm – wybuch silniejszy od wybuchu nuklearnego. W wyniku wybuchu jedno jądro zostało wyrzucone. Obecnie nasza osobowość jest prototypem (namiastką) tego brakującego jądra, które próbujemy odbudować. Celem życia człowieka jest więc odbudowanie całego mikrokosmosu. Szkoła Różokrzyża utrzymuje, iż ład dialektyczny nie ma nic wspólnego ze światem Boskim, pouczając słowami św. Jana:

Nie miłujcie świata,
ani tego, co jest na świecie!
Jeśli kto miłuje świat,
nie ma w nim miłości Ojca.
Wszystko bowiem, co jest na świecie, a więc:
pożądliwość ciała, pożądliwość oczu i pycha tego życia,
nie pochodzi od Ojca, lecz od świata.⁹

S. M. Moon twierdzi, że świat nasz nie jest światem Boga, on w nim nie przebywa. Ten świat nie jest światem, gdzie religia i miłość Boża są przodującymi ideami. Jest ów świat raczej cywilizacją, w której dominuje polityka i ekonomia. Realizację doskonałego świata Bożego zaprzepacił grzech pierworodny Adama i Ewy, interpretowany jako grzech cudzołóstwa.

nierząd nierząd
Anioł → Ewa → Adam¹⁰.
(wąż, szatan)

I tak, według Moona zjedzenie owocu zakazanego przez Ewę oznacza popełnienie grzechu nierządu z archaniołem Lucyferem, który dlatego stał się szatanem. Taki sam akt zakazanej miłości Ewy i Adama był powodem upadku pierwszych rodziców. To z powodu grzechu pierworodnego człowiek jest związany z szatanem i popełnia wiele błędów. Stąd wojny, katastrofy i cierpienie. Bóg jednak nadal kocha swoje dzieci i tęskni za nimi. Powrót ludzi do Boga może spowodować jedynie Mesjasz, który jako nowy Adam przy udziale nowej Ewy da początek nowemu rodowi ludzkiemu i Królestwu Niebieskiemu na ziemi. Świat, w którym zostaną zrealizowane w pełni trzy błogosławieństwa, będzie przepiękny harmonią – zjednoczeniem Boga, kosmosu i człowieka. Wówczas na ziemi powstanie Królestwo Niebieskie.

⁹ NT, *Pierwszy List św. Jana Apostoła*, 2. 15–17.

¹⁰ *Zasady...*, s. 58.

Odkupienie

Wiedza Powszechna, czyli gnoza, dociera do ludzi za pośrednictwem tzw. Powszechnego Łańcucha Braterstwa (Hierarchii Chrystusowej), które składa się z istności (mikrokosmosów), które stawiały opór pokuszeniu i nie uległy katastrofie (upadkowi pracownika w materię), oraz z tych, które od tego czasu powróciły do Boskiego Ładu. Szkoły gnostyczne są przejawami działalności owego Łańcucha, a szczególnie wybitnymi postaciami postępującymi duchową ścieżką byli: Hermes Trismegistos, Lao Tse, Budda, Pitagoras, Jezus Chrystus, Apoloniusz z Tyany, Katarzy, Jakub Boehme, Jan Walenty Andreae i wielu innych.

Działalność Powszechnego Łańcucha Braterstwa można podzielić na trzy fazy. Po upadku ludzka fala życiowa nie potrafiła przejawiać się świadomie w materii, nie umiała regulować procesów życiowych. Hierarchia pracowała wówczas dla ludzkości. Drugi etap nastąpił, gdy młoda świadoma ludzkość była na tyle rozwinięta, aby pracować razem z Hierarchią. Nastąpiło przekazanie Prawdy, które znamy jako okres cudownych czynów mitycznych postaci. Dwa pierwsze etapy polegały na przygotowaniu ludzkości do samodzielnego wprowadzania w życie Boskiego planu – Hierarchia, która tego dokonywała, to „synowie Boga”. Obecny etap polega na pracy ludzkości w obrębie Łańcucha. Został on wzbogacony wieloma uwolnionymi z materii istotami związanymi z Hierarchią Synów Boga. Dokładnie 20 sierpnia 1953 roku Braterstwo Różokrzyża zostało przyjęte do Hierarchii – nastąpiło magnetyczne połączenie z Powszechnym Łańcuchem Braterstwa¹¹.

Ładu Boskiego (makrokosmosu) przed katastrofą, czyli upadkiem mikrokosmosów, nie można opisać według kategorii, którymi posługujemy się w świecie dialektycznym. Człowiek musi wykształcić w sobie zupełnie inne instrumentarium. Na bazie iskry Złotej Róży konieczne jest zbudowanie nowego „ja”, stanowiącego podłoże nowej świadomości, która wykształci z kolei instrumentarium mogące postrzegać Ład Boski i umożliwiające człowiekowi życie w nim. Odrestaurowanie mikrokosmosu polega więc na usunięciu przeszkody, czyli na zniknięciu naszego „ja” (według Katarów – *endura* interpretowane błędnie jako „samobójstwo”). Stan świadomości – to stan elektromagnetyczny. Istnieje siedem centrów – siedem komór mózgowych, które wypełnia fluid astralny pochodzący z interkosmicznego pola magnetycznego. Centra te są odżywiane dzięki procesowi oddychania systemu magnetycznego w mózgu, w którego trakcie następuje przyciąganie fluidu z interkosmicznego pola magnetycznego. Indywidualny stan świadomości zależy od jakości i działania otaczającego go interkosmicznego pola magnetycznego. Interkosmiczne pole magnetyczne – to 12 prądów objawiających się między nami i w nas. Są one sterowane przez inne prądy – istnieje bowiem wiele systemów magnetycznych różnej mocy. Nasz świat dialektyczny jest całkowicie zdeterminowany, człowiek nie ma na niego żadnego wpływu. Ład ten jednak jest wrażliwy na

¹¹ *Powszechny Łańcuch Uwolnienia*. „Pentagram. Lectorium Rosicrucianum” 1991, nr 4, s. 3.

działanie innego pola magnetycznego – pola gnozy, które może wpływać na ład dialektyczny, jeśli wybierzemy naukę powszechną¹².

Człowiek, który kroczy ścieżką Nauki Powszechnej, nie może tego robić sam, lecz musi przywołać Boskie siły, musi z nimi działać. Jest to system chrystocentryczny – Chrystus stanowi jego siłę, mądrość Boską. Chrystus jest postacią szczególną – to symbol najwznioślejszej siły Boskiej, pratypanie skażonej emanacji Boskiej. Pojęcie „Ojciec” związane jest z wolą Boską, pojęcie „Syn” – z Boską mądrością, a „Duch” – to Boskie działanie¹³. Promieniowanie Chrystusa ma dwie siły: budującą i niszczącą. Restauruje mikrokosmos (transfiguracja) przez pobudzenie atomu iskry ducha, ale zarazem prowadzi do niepokoju i zniszczenia naszego „ja”. Proces niszczenia łączy się tu z taoistyczną zasadą „niedziałania” (*Wu-wei*).

Celem działalności Braterstwa jest powrót wszystkich mikrokosmosów do ładu Boskiego. Aby wrócić do ładu Boskiego, trzeba pokonać siebie – jest to tzw. proces transfiguracji. Transfiguracja polega na wymianie osobowości na bazie iskry ducha (Złotej Róży). Aby w człowieku obudził się atom iskry ducha, muszą zmanifestować się trzy drzemające moce: moc nowej woli, moc nowej mądrości i moc nowego działania. Wtedy człowiek zrozumie swoje pożądania i bezsens utwierdzania się w swoim „ja”, źródle niskich ambicji, zazdrości, zawziętości, nienawiści. Wtedy zapagnie on fundamentalnego odwrótu. Narodziny nowej osobowości – to proces długotrwały i skomplikowany, to podążanie Duchową Ścieżką Szkoły, która zawsze jednak jest przeżywana indywidualnie. Najogólniej można ją podzielić na trzy etapy:

1. Wykorzystanie osobowości – oczyszczenie jej. Próba przełamania „ja”.
2. Narodziny nowego człowieka, nowej duszy – rozkwit Złotej Róży.
3. Połączenie tej nowo narodzonej duszy z Duchem.

Etap pierwszy – to inaczej stadium poczęcia i stadium embrionalne, prowadzące do narodzin nowego człowieka. Etap drugi obejmuje narodziny i rozwój nowej zdolności myślenia (myślenie sercem), rozkwit nowej istoty woli i nowej zdolności działania. Dochodzi do powstania nowego ciała (pożądania eterycznego i materialnego) i połączenia tej nowej osobowości z duszą duchową. Etap trzeci polega na zjednoczeniu nowej osobowości z Duchem Bożym – tzw. Przewyciężenie (powrót mikrokosmosu)¹⁴. Tajemnica Transfiguracji zawarta jest – zdaniem gnostyków – w słowach św. Pawła :

Nikt z nas nie żyje dla siebie
i nikt nie umiera dla siebie;
jeżeli bowiem żyjemy, żyjemy dla Pana;
jeżeli zaś umieramy, umieramy dla Pana.
I w życiu więc, i w śmierci,
należymy do Pana.¹⁵

¹² J. van Rijckenborgh: *Gnoza w aktualnym objawieniu*. Katowice 1990, s. 25–26.

¹³ Idem: *Elementarna...*, s. 17.

¹⁴ Ibidem, s. 48.

¹⁵ NT, *List Pawła do Rzymian*, 14. 7–8.

Zasady Ruchu Zjednoczeniowego ujmują dwoiste przymioty bytów stworzonych, czyli *Hyung Sang* i *Sung Sang*, oraz odpowiednio minusowość i plusowość we wzajemnej zależności sił rozwoju i rozmnażania. Idealny układ – to układ wzajemnego dawania i przyjmowania. Siła ta nazywana jest Zasadniczą Siłą Uniwersalną i leży u podstaw planu odkupienia. I tak np. w człowieku następuje wzajemna wymiana pomiędzy umysłem a ciałem, u roślin natomiast wymiana polega na reakcjach fizykochemicznych¹⁶. W społeczeństwie czynność wzajemnej wymiany polega na relacjach społecznych (np. jednostka – grupa). Najistotniejszą wymianą jest relacja człowiek – Bóg. Bóg jako źródło doprowadza za pomocą *Hyung Sanga* i *Sung Sanga* do powstania harmonijnej doskonałej osoby. Czynność tę można również zilustrować relacją pomiędzy Bogiem i rodzicami, której harmonijnym celem jest dziecko, lub relacją pomiędzy Bogiem a ludźmi i innymi bytami, dającą w efekcie doskonały świat¹⁷.

Relację pomiędzy Bogiem a człowiekiem nazywamy miłością. Jest to tzw. miłość pionowa w odróżnieniu od miłości poziomej, łączącej ludzi między sobą. Aby w pełni zrealizowała się miłość, dwoje ludzi – kobieta i mężczyzna, reprezentujący kobiece i męskie aspekty Boga (np.: kobiece – piękno, łagodność; męskie – siła, odwaga) musi połączyć wzajemna miłość pozioma, wspomagana przez ich indywidualne miłości pionowe do Boga. Miłość pozioma polega na odkryciu w swoim partnerze odpowiednio córki lub syna Bożego. Połączenie obu tych miłości spowoduje pełną realizację osobowości Boga i ideału miłości. Mówią o tym trzy błogosławieństwa:

- doskonalenie się człowieka, które ma na celu zjednoczenie ciała i umysłów w doskonałej harmonii z miłością Bożą;
- tworzenie idealnych rodzin, skupionych na miłości do Boga;
- rozszerzenie prawdziwej miłości na cały świat¹⁸.

Doskonalenie własnej osobowości ma na celu uświadomienie sobie miłości Bożej tkwiącej w każdym człowieku.

Zasady głoszą, że „rodzina jest miniaturą uporządkowanego kosmosu. [...] Normy obowiązujące w rodzinie mogą być odnoszone do społeczeństwa i narodu. [...] Kiedy ludzie odnowią ich pierwotną naturę istot rozumnych, wówczas rodziny, społeczeństwa i narody będą mogły powrócić do ich pierwotnego uporządkowanego statusu.”¹⁹

Istota człowieczeństwa sprowadza się – zdaniem wyznawców Kościoła Zjednoczeniowego – do doskonałej osobowości, wyrażającej się w rozwoju intelektualnym i emocjonalnym. Podstawą kreującą dobry charakter ma być miłość do braci i siostr, rodziców, ludzkości. To również lojalność wobec państwa. Osoba będąca odpowiedzialną częścią rodziny, narodu i społeczeństwa będzie tym samym odpowiedzialną częścią kosmosu, a w przyszłości – nawet Królestwa Niebieskiego²⁰.

¹⁶ Sang Hun Lee: *Fundamentals od Unification Thought*. Tokyo 1991, s. 44.

¹⁷ *Zarys...*, s. 20–22.

¹⁸ *Ibidem*, s. 25–30.

¹⁹ Sang Hun Lee: *Fundamentals...*, s. 124.

²⁰ *Ibidem*, s. 218.

Prawidłowa postawa życiowa różokrzyżowców:

- opiera się na myśleniu,
- znajduje swoje uzasadnienie w uczuciu,
- zaświadczana jest czynem, akceptacją konsekwencji²¹.

Postawa życiowa wiąże się również z zakazem picia alkoholu, palenia tytoniu, a także wegetarianizmem. Celem życia człowieka może być zarówno miłość, bogactwo, władza czy sława, ale w zupełnie nowym znaczeniu. Przez miłość należy rozumieć wszechogarniające uczucie do wszystkiego i wszystkich. Bogactwo ma służyć obfitością wewnętrznego posiadania, a władza – wyzwalać ludzkość z obecnego, strasznego stanu. Sława jednostki ma wskazywać drogę postępowania innym ludziom tym samym głosić Boską chwałę²².

*

*

*

Zaprezentowane ruchy religijne wprowadzają swe zasady w życie w specyficzny sposób. Lectorium Rosicrucianum podkreśla konieczność bycia dobrym obywatelem, spełniania odpowiednich ról i funkcji życiowych. Kościół Zjednoczeniowy propaguje szeroko idee pokoju, tworzenia idealnych rodzin, powołując do tego stosowne organizacje. Oba ruchy dążą do odpowiedzi na kluczowe pytania, nękające ludzkość od zarania dziejów, pytania o powstanie świata, pochodzenie i sens życia ludzkiego oraz losy człowieka po śmierci. I chociaż dają one odrębne recepty na odnalezienie się we współczesnym świecie, nietrudno wskazać na pewne zbieżności w obu doktrynach, tym bardziej że wyrastają one ze źródeł chrześcijańskich.

Oba ruchy akcentują znikomość tego świata. Upadek człowieka nastąpił z powodu sprzeniewierzenia się Boskiej miłości i, co ważne, w obu doktrynach Bóg nie odwraca się od człowieka, ale wręcz dąży do pokierowania nim w celu odbudowy Ładu Boskiego. Budowa człowieka w obu wypadkach jest skomplikowana, wyraźnie jednak pokazana jest jego łączność ze światem Boskim. Kościół Zjednoczeniowy uważa, że pomimo upadku człowiek – to mikrokosmos całego kosmosu, odbicie Boga na ziemi.

Istotne wydaje się skoncentrowanie na kwestiach społecznych. Ruchy te stanowią akcentują konieczność współpracy społecznej dla dobra rodziny, narodu, ludzkości. Wskazują na potrzebę autorozwoju jednostki, pracy nad sobą w imię powrotu do stanu idealnego. Praca ta ma na celu dążenie do rozbudowania w sobie takich cech, jak poszanowanie godności i wolności ludzkiej, miłość bliźniego, autodyscyplina i bezinteresowność. W obu doktrynach można znaleźć zakaz spożywania alkoholu i palenia tytoniu oraz zakaz seksu pozamałżeńskiego. Istotniejszy jest duchowy rozwój człowieka niż jego doczesność, chociaż nie potępia się posiadania dóbr materialnych, jeśli nie stanowią one celu same w sobie.

²¹ J. van Rijckeborgh: *Elementarna...*, s. 160.

²² Ibidem, s. 209.

Zofia Migus

THE VISION OF MAN
IN THE DOCTRINES OF THE NEW RELIGIOUS MOVEMENTS

Summary

The attempts to answer in this article the question of how in the doctrines of two Christian movements, i.e. in 'Lectorium Rosicrucianum' (or rather in 'Modern Gnosis') and in the 'Unification Church' (or the 'Movement of the Holy Spirit'), the main anthropological problems are interpreted. Those movements derive from two cultural centres, i.e. from Europe and Asia (the founder of the 'Unification Church' is Sun Myung Moon, a Korean). Both movements declare that they have adapted their doctrines to the recent achievements of science. The author does not enter into theological considerations but considers the two movements from a comparative point of view.

Zofia Migus

DAS BILD EINES MENSCHEN
IN DOKTRINEN NEUER RELIGIONSBEWEGUNGEN

Zusammenfassung

In dem Artikel versucht die Autorin die Frage zu beantworten, auf welche Weise die anthropologischen Hauptprobleme in Doktrinen der zwei zeitgenössischen christlichen Religionsbewegungen interpretiert sind. Die Bewegungen heißen: Lectorium Rosicrucianum (oder anders Moderne Gnosis) und Die Vereinigungskirche (d.h. Heiligengeistbewegung). Sie stammen von zwei Kulturkreisen ab: von Europa und Asien (Gründer der Vereinigungskirche ist Koreaner Sun Myu-ng Moon). Die beiden Bewegungen erklären, daß sie ihre Doktrinen an die aktuellen Errungenschaften der Wissenschaft angepasst haben. Die Autorin vergleicht diese Bewegungen ohne die theologischen Themen zu berühren.